

Vastine Markku Helinin kirja-arvosteluun teoksesta Vanhuusoikeuden perusteet

Lakimies
1/2019
s. 133–134

Markku Helin on Lakimiehen numerossa 7–8/2018 arvioinut *Anja Karvonen-Kälkäjän* kanssa kirjoittamani teoksen ”Vanhuusoikeuden perusteet”. Helin aloittaa arvionsa toteamalla, että vanhuusoikeus on viime vuosina sitkeästi yrittänyt itsenäisten oikeudenalojen joukkoon. Hän jatkaa toteamalla esiteltävän teoksen lähtevän siitä, että ”yritys on jo onnistunut ja on tullut aika esitellä tulokas systemaattisena kokonaisuutena”. Tätä Helin ei kuitenkaan hyväksy. Esimerkiksi käsitteen ”vanhus” käyttäminen oikeudenalaa määrittävänä käsitteenä on ongelmallista, sillä lainsäätäjät ei sillä juuri operoi. Vanhuusoikeuden ymmärtäminen itsenäiseksi oikeudenalaksi kertoo Helinin mukaan kirjoittajien itseymmärryksessä olevista puutteista.

Helinin arvio vaikuttaa hieman hämmentävältä, sillä en ole tietääkseni missään yhteydessä väittänyt vanhuusoikeuden olevan oma itsenäinen oikeudenalansa. Sen sijaan olen suhtautunut tähän ajatukseen epäillen. Olen tarkastellut tätä kysymystä vuonna 2013 ilmestyneessä monografiassa *Ikääntymisen ennakointi – Vanhuuteen varautumisen keinot*. Tuossa teoksessa totesin kysymyksessä olevan monitieteinen ja oikeudenalojen rajat ylittävät näkökulma tai oikeusalue, jonka tavoitteena on pyrkiä turvaamaan inhimillinen kohtelu ja mahdollisimman onnistuneet järjestelyt elinkaaren loppupäässä. Kirjoitin näin (s. 67 – 68): ”Voidaan perustellusti kysyä, onko tarkoituksenmukaista tai edes mielekästä lähteä rakentamaan vanhuusoikeudesta oikeudenalaa. Riittävää ja tärkeintä on sen tiedostaminen, että erityisesti ikääntyvien ihmisten kohtaamia oikeudellisia ongelmia tulee tarkastella omasta näkökulmastaan ottamalla huomioon ne oikeudelliset periaatteet, jotka kiistatta saavat merkitystä ikääntyvien ihmisten elämässä.” Nyt käsillä olevassa teoksessa ”Vanhuusoikeuden perusteet” oikeudenalakeskustelua ei lainkaan jatketa. Kysymyksessä on kuvauksensa mukaisesti oppikirjaksi tarkoitettu teos, joka esittelee ikääntyvien ihmisten kannalta relevantin lainsäädännön sekä tähän aihepiiriin liittyvää keskeistä oikeuskäytäntöä ja laillisuusvalvojien ratkaisuja.

On totta, kuten Helin toteaa, että useat ikääntyvien ihmisten kannalta keskeiset säännökset voivat koskea ketä tahansa. Vanhuusoikeudessa näitä säännöksiä tarkastellaan ikääntyvien ihmisten näkökulmasta ottaen huomioon ne oikeudellisesti relevantit tilanteet, jotka tosiasiallisesti saavat merkitystä erityisesti ikääntyvien ihmisten elämässä. Tällaiselta lähestymistavalta ei nähdäkseni vie mielekkyyttä se, että kysymyksessä olevat säännökset voivat tulla sovellettaviksi myös nuorempien ihmisten, esimerkiksi kehitysvammaisten tai työikäisenä muistisairauteen sairastuneiden kohdalla. On kuitenkin ilahduttavaa, jos teos kiinnostaa myös muita kuin vanhuusoikeudesta kiinnostuneita lukijoita.

Lopuksi on vielä todettava, että vaikka tämän kaltaiset oikeudenalakeskustelut ovat omalla tavallaan mielenkiintoisia, lienee kysymyksessä ainakin vanhuusoikeuden osalta pikemminkin kansallisesta kuin kansainvälisesti intohimoja herättävästä keskustelusta. Ikääntymiseen liittyvien oikeudellisten ongelmien ottaminen omaksi tarkastelukokonaisuudekseen on nimittäin etenkin anglosaksisessa oikeuskirjallisuudessa varsin yleinen ilmiö. Niinpä kirjahyllystäni löytyvät esimerkiksi seuraavat vanhuusoikeutta käsittelevät teokset: “Elder Law”, “Older People in Law and Society”, “Theories on Law and Aging”, “Beyond Elder Law”, “Elder Law – Statutes and regulations”, “Elder Law: Cases and materials” sekä “Elder Law in a nut shell”.

Anna Mäki-Petäjä-Leinonen